



KANSALLISMUSEO  
NATIONALMUSEUM

# Mäccmõš, maccâm, máhccan

KOTIINPALUU  
HEMKOMSTEN  
THE HOMECOMING

31.10.2021  
– 27.2.2022

KANSALLISMUSEO.FI

SIIDA



# Mäccmõš, maccâm, máhccan – kotiinpaluu

Repatriaatio čuujoot kulttuuräärbi maacâtmân ton algâalgâlii enâmân, rievvis omâsteijeid teikâ sii árbálaid. Sämmlâšnurâldâh, mii lii lamaš Suomâ aalmuglâšmuseo haaldust, lii algâttâm päikkimääđhis Sämienâmân, maasâd pááikán, kuus nurâlduv ärbi kulá.

Sämmlâšnurâlduv pajeláhháá 2200 tiingâd jođetteh fárustis merettes meerijd mainâsijd nuuvt tuájárijn, omâsteijein, ko meid tain ulmuin, kiäh láá taid nuurrâm. Eromâšávt mainâseh máttáátteh luuhâmtááidü merhâšume: maid syemmilâš totkee kalga tiingâst maangâid iivijd uuccâđ, te sämmlâš lohá tom tállân häämist, amnâsist, tuoijumvyevist.

Algâaalmugij koskâvuodâ enâmân halijdeh ohtânmaanoost tarkkuđ. Sämikulttuur já sämmilij ärbivuáválij enâmij ohtâvuodâ ij paste sierrid nubijnis. Kulttuur iälá enâmist, eennâm sárnu kulttuur peht, já tuš sij, kiäh sárnuh kulttuur kielâ, pyehtih iberdiđ eennâm saavâid.

Repatriaatio ij šoodâ tuš tiingâ omâsteijee molsomist — tot šadda moonnâmääigi feeilâi já puáris noođij kuáhtámist. Mij kolgâp oppâđ tarkkuđ mii ohtsii historjá kuohtui aalmugij uáinust. Kolgâp kuullâđ tom jienâ, mon lep jávuttuttâm maangâi iivij ääigi.

Nurâldâh, mii lii kuhháá lamaš meddâl, lii algâttâm määđhis Sämienâmân. Kejâstuvah čyecih tääl pIRRâ maailm, kost maangah sämmilij já eres algâaalmugij tiingah vyerdih mášuttemmin jieijâs vuáru maccâđ jieijâs pááikán.

# Kunneečäittim sämikulttuurân

Pááikánmaccâm -čáitáldâh muštâl repatriaatiost ađai kulttuuräärbi maacâtmist. Sämmiláštiingâid, maid láá nuurrâm Suomâ aalmuglâšmuseo nurâlduvváid aldasáid kyehtičyede ive ääigi, macâtteh maasâd Sämienâmân, Säämimuseo Siidan.

Pááikánmaccâm -čáitáldâh muštâl oovtâstpargoost, uđđâ ääigist, maailm já jurdâččemvuovij muttuumist.

Prinsiplávt čáitáldâh muštâl rähisvuodâst já peerustumist, tiingâid láá tuoijum rähisvuodâin anotingân. Tiingâi macâtteh pááikán rávkká tobdoid. Čáitáldâh puáhtá uáinusân aašijd, moh lohtâseh nurâlduvái nurâmân já toh sirdeh fárustis meid rašes tobdoid já jurdâččemvuovijd. Siämmást mij pyehtip leđe luholiuh tast, ete taat merettes mávsuláš nurâldâh lii lemin.

Säämimuseo Siida illood tiingâi pááikán puátimist. Repatriaatio addel máhđulášvuodâ oovdânpyehtid já tutkáđ tiingâid sämmilášsiärváduvâst sehe macâttid tiäđu já iäláskittid tiätutááiđu. Sämmiláštiingâi merhâšume lii stuárráb, ko toh láá sämmilij haaldust. Madduin, pääihist nurâldâh iäláask.

Macâtteh lii meid Suomâ aalmuglâšmuseon proosees, mii lii tievâ tobdoin. Tot meerhâš moonnámääigi keččâm uđđâ čolmijguin já vuáhádum mainâsij uđđâsist tarkkum. Lii lihâtteijee uáiniđ, maht mainâseh šaddeh pááikánmaccâm vyerdee tiingâi pirrá, já suhâpuolvái historjá spejâlist vuod tain.

Taat čáitáldâh lii kunneečäittim sämmilii kulttuuráarbán. Ovdil ko mäccih pááikán madduidis, nurâlduv tiingah muštâleh savâidis val mäddin.

Siämmást ko repatriaatio já tast muštâlejee čáitáldâh lii Säämimuseo Siida já Suomâ aalmuglâšmuseo kuhes oovtâstpargo puáđus, tot lii meid uđđâ aalgâ. Ko vuáđu lii rahtum, te huksim álgá.

**Elina Anttila, pajehovdá, Suomâ aalmuglâšmuseo**

**Sari Valkonen, museohovdá, Säämimuseo Siida**

# Tiingâmaacâtmeĥ: uddâ ääigi kove

**Algâaalmugijn lii vuoigâdвуотâ haldâšid já oovdânpyehtid jieijâs kulttuurârbi jieijâs museoin.**

Repatriaatio adai macâttem lii seĥe tuávádâĥ já almoon, mon mielĥ algâaalmugijn lii vuoigâdвуотâ haldâšid já oovdânpyehtid jieijâs kulttuurârbi jieijâs museoin. Repatriaatio loĥtâs viđđâsub jurdâččemvuovij nubâstusân já aášij seelvâtmân aalmuglâšstaatâ vuáđđudmân loĥtâseiĥee historjá ooleest. Sâmmilij ooleest repatriaatio uáivild museonurâlduvâi tiingâi riĥjâtátulii macâttem sâmmilâšinstituutoid. Suomâ aalmuglâšmuseumo já Sâämimuseo Siida koskâšâš repatriaatioproosees lii tai kyevti museo iivijd pištâm savâstâlmij puáđus.

Tiingâin, maid macâtteĥ, lii stuorrâ merĥâšume algâaalmugâid, kiäi historjá ij táválávt lah čallum kirjâlii háámán. Tiingah aneĥ sistees tiäđu madârvaanhimijn, sii maailmkooveest, ärbitiäđust já keevâtlijn tááiđuin. Tiingah västideĥ meid viđđâsub filosooflâš koččâmuššâid ovdâmerkkân olmoošvuodâst ja ulmuu oĥtâvuodâst enâmân já cevzimest suĥâpuolvâi salvân uáassin.

1960-lovo rääjist algâaalmugeĥ láá piäluštškuáttâm vuoigâdвуотâidid haldâšid jieijâs kulttuurârbi já láá vaattâm museoi já lájádâsâi nurâlduvâi repatriaatio. 2000-lovvoost savâstâllâm lii lamaš vuáimáľub já tot lii jođettâm tiingâi maacâtmân.

Ive 2011 Taažâst pieĥii joton čielgiittâspargo, mon puáđusin Kulturhistorisk Museum já Norsk Folkemuseum meridii macâtteđ 50 % sii sâmmilâšnurâlduvâin Taažâ sâmimuseoid. Proosees finnij noomâ Bâástede ('macâttem' maadâsâmiĥielân). Čáitâldâĥ, mii muštâl tast, lekkui Ruándimist 2017, ko sâmmiliiĥ ávudii vuossâmuu tave-eennâmlii sâmikonferens čokkânem čyeđe ive juhlepeeivi. Puávdejum kyessin lâin meid Suomâ aalmuglâšmuseumo pajehovdâ Elina Anttila já Museovirgâdud tallaaš uáivihovdâ Juhani Kostet, kiäid čáitâldâĥ kuoskâttij nuuvt, ete suái meridâin algâttiđ konkretlijđ tooimâid Suomâ aalmuglâšmuseumo sâmmilâšnurâldud maacâtmân Sâämimuseo Siidan.

Ruotâst láá váĥá savâstâllâm museonurâlduvâi sâmmilâštiingâi repatriaatiost. Savâstâlmeh iä lah vala jođettâm maacâtmâid.

Suomâ museoin iä lah hirmâd stuorrâ sâmmilâšnurâlduvah. Taat lii oskottetteĥt tondiet, ete tááľáá Suomâ raajij siste toľle aassâm sâmmilij kulttuurârbi lii nurrum Ruotâ já Ruošâ museoid. Suomâ eres museoin Museokuávdâš Vapriikki, Hämeenlinna kaavpugmuseumo já Suomâ meccimuseo Lusto láá skenĥkim jieijâs sâmmilâšnurâlduvâid Sâämimuseo Siidan.

**Eeva-Kristiina Harlin, repatriaatiototkee, proojeekthovdâ, Sâämimuseo Siida**

# Madâreenij vyeimikappeer

## — macâtem vyeimi

Lájukappeer, mast pirâstíttee aalmugeh láá kiävttám noomâ čuárvikappeer, lâi säminisonij kevttim kappeer Finnmark, Ucjuv, Aanaar já länuduv kuávlust. Kaperist tohum čallui, valdâlmij, maalâkuuvij já čuovâkuuvij vuáđuld puáhtá nabdeđ, ete kappeer lâi kiävtust 1750-lovo räajist 1900-lovo aalgâ räi. Kappeer kiävtu joskâmân vaiguttij oskottetteht Lestadiolii cuvnamlihâstâs ideal vyeligâsvuođâst. Kappeer valjees heervâid já vuáimálie olgohäämi onnii sopâmettumin. Lestadiolii lihâstâs ooleest orroo säminisoneh lijii jieš aktiivlie sajattuvâst kappeer hilgomist. Ko lájukappeer paasij meddâl kiävtust, te säminisoneh kevtiškuottii kappeer, mii lâi uáli uáivimiäldásâš já muáđuud pirâstíttee jullekappeer, motomeh kevttii kappeer saajeest lijine.

Kovetaaidâr Outi Pieski já totkee Eeva-Kristiina Harlin lává taaidâ- já tutkâmprojektijn tarkkum lájukappeer já ton maangâhámásii historjá, äärbi já uđđâsist kiävtun iälâskem. Harlin já Pieski lává kollim sierâ museonurâlduvâin já arkkâduvâin sehe Tave-enâmijn, já Euroopast. Toos lasseen suái lává toollâm pargopáájáid, kost säminisoneh láá oovtâst tuoijum kaperijd uđđâ vuovvijn, tiingâi tutkâm puáđusin finnejum kappeermyensterij vievâst. Tain pargopáájáin láá juáhám tyejitááiđuud, áárvuid, jurduid já niävduisid, kappeeräärbi iälâskitempargo uáassin. Proojeekt puáđusin láá šoddâm tiedâlieh oovdânpyehtimeh, artikkâleh, performanseh, taaidâtyejeh já taaidâčaitálduvah. Proojeekt já ton puátusijd Harlin já Pieski lává omâstâm säminisonáid.

**Eeva -Kristiina Harlin, repatriaatiototkee, proojeekthovdâ, Säämimuseo Siida**  
**Outi Pieski, kovetaaidâr**

# Vájáldâsân tyemmejum kulttuur vuorkkim

Ive 1889 sâmmilâštingâi ohtâvuotân čallui mainâšume: "ij vaará háitulâš vááijuvvuotâ, ete lii kuodđum almothánáá, ete mon päikkikoddeest jieškote-uv tingâ lii finnejum, ko eidusij sâmmilij loho já vijđodâh lii Suomâst jo tääl, tego lii tobdos, viehâ uccâ" (fil. kand. Benjamin Anneberg). Taat jurdâččemvyehi išedij jieijâs uásild tast, ete museon nurrum sâmmilâštingâi ohtâvuotâ kulttuurân, mii lii taid tuoijum, potkânij.

Suomâ aalmuglâšmuseo sâmmilâšnurâlduvâst láá pajeláhháá 2200 tingâd, moh láá nurrum iivijn 1830-1998. Nurâldâh šadda ienááš mááccuhijn já čiiñâin, päikkituálutiingâin sehe jotemân já joođeetmân lohtâseijee riäiduin. Nurâldâh muštâl sâmikulttuurist, mutâ meid jurduin, maid válduaalmug lii čujottâm sâmikulttuurân. Nurâldâh muštâl jieijâs äägi ideologiain já tutkâmsuundijn sehe syemmilii museopargo arâdis mudoin.

1800-lovvoost iä vala nuurrâm sâmmilâštingâid systemaatlávt. Tiedâliih seervih, ollâopâttâh já pajeuáppeeuásikodeh valdii jieijâs nurâlduvváid sätináál vuástá tingâskenjkkimijd, moh pottii Laapist toimâm virgeulmuin, kielâttetiein, folkloristijn já ovtâskâs ulmuin. Sâmmilâšvuotâ onnui kulttuurin, mii lâi ohtâlâs, mutâ jo lappuumin.

Sâmmilâštingâi nuurrâm iäljárumos áigádâh aalgij ive 1894, ko piäđgui orroo museonurâlduváid ovtâstittii aalmuglâšromantiik jieğâ mielđ Staatâ historjâlii museon, mii lii ive 1917 rääjist lamaš tobdos Suomâ aalmuglâšmuseon. Áigádâh jotkui ain nube maailmsuáđi räi, já talle lijji nuurrâmmäđhih já tutkâmmätkijuávvhuh Sâmienâmân táváliih. Eromâš huámmášume lâi Piäccámist já nuorttâlâškulttuurist. Talle onnii, ete tot oovdâst "puoh puárâsumos já algâalgâlumos Laapi aalmug häämi".

1970-lovvoost Suomâ aalmuglâšmuseo totkee Martti Linkola miäruštâlâi Sâmmilâšnurâlduv karttuuttem vuáđđusijd uđđâsist. Onnii, ete sâmikuávlust ij innig paste nuurrâđ meddâl sâmikulttuur tááhust tehâlijđ historjâlijđ tingâid. Ton sajan nurâlduvváid nurâškuottii uđđâ tuoijid já taaiđâtuojid, moh valdii vaikuttâsâid puáris sâmmilâštingâin. Sâmikulttuur válduášálâš vuorkkimovdâsvástâdâs sirdui Säämimuseo Siidan, ko tot lekkâsij 1998. Siämmâst Suomâ aalmuglâšmuseo sâmmilâšnurâlduv aktiivlâš karttuuttem nuuvâi.

**Raila Kataja, Suomâ aalmuglâšmuseo, aalmugtiedâlij nurâlduvâi intendent**

# “Maailm enâmustáá tutkum algâalmug”

2020-lovo Suomâst sárnuh ain tast, ete mon uccáá ulmuuh tiettih sämmilijn. Já kuittâg, čuođij iivij ääigi, totkeeh láá keččâlâm kavnáđ tuđättettee vástádâs koččâmušân “kiäh láá sämmiliih”. Mii aalmugliih instituutioh láá tievâ historjálíjn valdâlmijn sämmilijn, toi ildeeh láá tievâ tiingâin, moh kuleh sämmiláid. Arkkâduvah, almostitme, tutkâmušah láá tievâ kuuvijn sämmilijn, kiäi tulkkâm kejâstuvah kojâdeh:

**Maid tun uusah? Uusah-uv vástádâs “mystisâšvuotân”, “Laapi tiijdân”, “sierrejum siärvusân”?**  
**Tagaráid koččâmuššáid mij ep paste västidiđ.**

Kaskoo puoh sijnân čyeccee koččâmušâi já mielâkuuvij sämmiliih láá suulân 100 000 ulmuu arktâsâš algâalmug, kiäi ärbivuáváliih enâmeh, Säämi, ulätteh neelji staatâ raajij rasta. Sämmilij ärbivuáváliih iälättâsah, tego puásuituálu, kuálâstem, miäcâstem já tyeji, paijeentuáliih oovce uhkevuálásâš sämikielâd. Sämmilâžžân olmooš šadda já sämikulttuur olmooš uáppá siärvusist eellim peht. Tääi lii äigi, ete sämmilâšmielâkoveh peividuvvojeh västidiđ sämmilii tuodâlâšvuodâ — ij jâmmee, peic ellee, ij nuubij, peic jieččân, ij syemmilâš, peic sämmilâš.

**Mihku-Ilmára Mika Petra // Petra Laiti, sämmilâš**

# Mielâkuuvij hammim

**Museo rooli aalmuglii sämmilâškove hámmejeijen lii lamaš merhâšittee, tastko čáitálduvah láá lamaš mangáid áinoo ohtâvuotâ sämikulttuurân.**

länááš uási Suomâ aalmuglâšmuseo sämmilâšnurâlduvâst lii nurrum ääigi, kuás Suomâ uusái jieijâs identiteet aalmuglâšstaatân. Merhâšittee juurdâ lâi talle ohtâlâs aalmug já onnii, ete ton historján sämmilâšvuotâ já eres ucceeblovoh soppii hyeneeht. Sämmilâšnurâldâhân nurrii tiingâid vuosâsaajeest miäruštállâđ syemmilâšvuodâ já Suomâ aalmuglâšmuseo čáitálduvâin puohtii sämikulttuur oovdân olesvuottân, mii lâi sierâ ohtsii aalmuglii mainâsist.

Suomâ aalmuglâšmuseo lii ton lekkâm rääjist, pajelâhháá čyeđe ive ääigi, oovdânpuáhtám sämikulttuur jieijâs čáitálduvâin. Museo rooli aalmuglii sämmilâškove hámmejeijen lii lamaš merhâšittee, tastko čáitálduvah láá lamaš mangáid ulmuid áinoo ohtâvuotâ sämikulttuurân. Čáitálduvâi olášutteeh láá kuittâg lamaš museo totkeeh já norreeh, ja tondiet toh láá ovdâstâm eenâb válduaalmug mielâkuuvijd sämmilij ko puigâ sämikulttuur. Čáitálduváid väljejum tiingah láá vaiguttâm toos, ete kove sämmilâšvuodâst lii puáhtám pisániđ sajestis – oovdân láá pieijâm mangii siämmáid tiingâid, main láá nuurrâmääigi smiettâm, ete toh ovdâsteh puárâsumos já tienuuvt mahte enâmustáá puigâ sämmilâšvuodâ. Syemmilij mielâkoveh sämmilij – já sämmilij jieijâs jienâ meddâl kyeđđim – láá vaiguttâm toos, maht sämikulttuur lii oovdânpuohtum ohtsii aldahistorjá ääigi.

**Raila Kataja, Suomâ aalmuglâšmuseo, aalmugtiedâlij nurâlduvâi intendent**



# Eksothisistem, suddâluttem já raasism: syemmilii kolonialism ärbi

**Sämmilijđ láá aktiivlávtt viggâm suddâluttiđ ađai págguassimilistiđ syemmiláid.**

Suomâst sämmilijđ láá kuhháa annaam vyeleeb aalmugin já jâmmee kulttuurin. Mystisâš tave ässen oonnum sämmiliih láá kuittâg meid kiäsuttâm válduaalmug čoođâ aagij. Sämmilij kulttuur láá tulkum vieres pirrâsist já ulguupiälái uáinust, mast sâmikulttuur lii oonnum ivnáás já eksootlii ereslágánvuottân. Siämmáa ääigi láá aktiivlávtt viggâm suddâluttiđ sämmilijđ ađai págguassimilistiđ syemmiláid.

Nubenáál ko Taažâst, Suomâst sämmilij assimilaatiopolitiik ij lah kuáassin čallum laahân. Sämmilij suddâluttem syemmiláid lii kuittâg tábáhtum, veikâ tom vala taan ääigi-uv mangii uccáátteh. Sämmilij págguassimilistem uáinoo historjást eereeb iärrás Suomâ škovlâlájádâs hártuttem kielâpolitiik peht – sâmpárnááh iä uázžum kevttiđ eenikielâs škoovlâst, kuás párnái eenikielâ táidü já siämmást kulttuurliih tiätutááiduh hiäjusmii já joba láppojii. Meid Sâmieennâm eennâmkevttimân já sämmilij ärbivuáváláid iäláttâssáid láá jo čuođij iivij ääigi čuáccám tedduuh já tooimah, moh láá hiäjusmitám sämmilij máhđulâšvuodâid eelliđ ärbivuáválíj iäláttâsâi ooleest.

Sämmilâš kulttuur lii tutkum, tulkum já oovdânpuohtum čuođij iivij ääigi Sâmienâmist nurrum tiingâi peht. Algâalgâlii pirrâsist lyevejum tingâiguin láá mangii huksim sämmilijn stereotijpâlijđ já raasistliijđ mielâkuuvijđ, moh eellih ain. Sämmilii kulttuur puástukiävtun lohtâseijee tileh pajaneh mediast merikoskâsávt oovdân, veikâ sämmiliih láá kuhháa viggâm lasettiđ válduaalmug tiäđu sämmilâšvuodâst já sämmilij kulttuurlij noormâi kunnijâtmist. Repatriaatioi peht sämmiliih peesih jiejah muštâliđ jieijâs historjást, huksiđ mielâkove jieijâs kulttuurist já sirded tiäđu jieijâs maajeeldpuátteid.

**Boles-Ovllá Ovllá Juha Anne // Anni Guttorm,  
Säämimuseo Siida nurâlduvâin västideijee amanuens**

# Tondiet ko tot lii olmânaál

Säämimuseo Siida já Suomâ aalmuglâšmuseo halijdeh leđe kiäinučäitten eres museoid. Repatriaatio lii tuodâlâš já oláštuttee muulsâiähtu. Taan tábáhtusâst maacâtmist láá sooppâm oovtâst, čuávduš lii orroom rievtsin puohâi uáinuš. Tot lii kuáddám kuhes prosesist, mon maanġah mudoh láá tarbâšâm noonâ oovtâstpargo já vuávám.

Siida já Suomâ aalmuglâšmuseo ohtsâš haahâ lii viđđoduv peeleešt aalmugijkoskâsávt merhâšittee, tastko nurâldâh máccá masa ollásávt sâmienâmân. Macâtem symbollii áárvu vuáláčáálá tot, ete macâtteijee lii aalmuglâš, staatâ museo. Miärâdâs luovâttiđ ohtsii kultturomâduv ij lah tuš museo, peic staatâ.

Macâtemtábáhtusah maailmist láá puoh sierâlagáneh. Pyeremuu tábáhtusâst jieš proosees-uv oláštut macâtem tárguttâs – historjá uđđâsist árvuštállâm, eettisii, ohtsii ovdâsvástádâs kyeddim ja kulttuurlij vuoigâdvuođâi tubdâstem. Tave-enâmij já Euroop museoin lii val ennuv sâmmilij kulttuurârbi. Joba 50 000 sâmmilâš tingâd láá vala iärâsij ko sâmmilij haaldust.

Mij tuáivup, ete Pááikánmaccâm -čáitâldâh lasseet sâmikulttuur tubdâm já áárvust anneem tagarin, ko sâmmiliih jiejah tast halijdeh muštâliđ. Sâmmilâš uáinu nurâldâhân lii ereslágán ko toh tulkkuumeh, moi peht tiingah láá museo syemmilii uáinuš oovdânpuohtum.

Taat čáitâldâh paajeed oovdânpuohtum kulttuurârbi merhâšume ulmui já identiteetân almolávt-uv. Tiingah iä lah tuš tiingah. Toh láá uási madduid, uási kulttuurârbi, uási mii historjá. Maacâtmist lii-uv koččâmuš kulttuurlii killeelvuodâst. Lii puohâi ohtsâš hiätu, ete juáhháast lii máhđulâšvuotâ nanodiđ jieijâs kulttuurlii identiteet.

**Elina Anttila, pajehovdá, Suomâ aalmuglâšmuseo**

**Sari Valkonen, museohovdá, Säämimuseo Siida**

# Tiingâi mainâseh já aargâ árvu

Museonurâlduvah láá teháliih algâaalmugáid tast peerusthánnáá, ete nurâlduvâin lii mangii vâdis historjá. Nurâlduvâin lii siäilum merhâšittee uási algâaalmugij, tego sâmmilij kulttuuräärbist. Repatriaatio-savâstâlmijn tiädutteh mangii pase tiingâi macâtem merhâšume. Keevâtlávt repatriaatio-projekteh láá kuittâg čáittám, ete enâmustáá kiäsutteh táválávt keevâtlíih, aargâ tiingah.

Láhppon duojit ađai lappum tyejeh lâi säमितejeiseervi Sámi duodji rs 2014–2015 olášuttem proojeekt. Ton ulmen lâi ovtâstittid sâmmilij tááláid tyejitiäđuid já -tááiđuid sehe Suomâ aalmuglâšmuseo sâmmilâšnurâlduvâid. Návt iälâskittii puáris tekniikijđ já myensterijđ já modernistii sehe heiviittii taid heivid tááláá ááigán.

## Kulttuur siskáldâs iälâskittempargo

Projektân uásálistii vittâ sierâ ahasâš sâmmilâš tuáijár, kiäh láá meddâl jieškote-uv kulttuurkuávluin. Sij kollii Museovirgáduv kuávdášvuárhást tutkâmin Suomâ aalmuglâšmuseo sâmmilâšnurâlduv eromâš härvinâžžân šoddâm tiingâid. Sii tutkâm museotíingah movtjidittii sii ráhtid vuávám uđđâ tiingâin, maid sij talle projektist tuoijuuččii. Tuáijáreh tattuu uáiniđ tiingâid, moh lijjii ääigist ovdil maailmsoodij já moh ovdâstii myensterijđ, kovosijđ já tekniikijđ, moh láá tääl härviniih tâi joba lappum. Taat taha nurâlduvâst tuođâi merhâšittee já tehálii sâmmiláid.

Čáitálduvâst tiingah, maid láá projektist tuoijum, peesih viijmâg uáinusân tingâiguin, moh láá movtjidittâm taid. Ovdebij suhâpuolvâi tiätu ovtâstuvá taan ääigi sâmmilii tyejitiáidun, mii lii čeppi, iälâ ääigist já váldá vaikuttâsâid ärbivuovijn.

**Eeva -Kristiina Harlin, repatriaatiototkee, proojeekthovdâ, Säämimuseo Siida**